

Päätös

1.10.2020

VN/20692/2020

Tarpeelliset lainsäädäntömuutokset tartuntatautien torjumiseksi seuraamusten täytäntöönpanossa

Työryhmän asettaminen

Oikeusministeriö on tänään asettanut työryhmän selvittämään säännöksiä, jotka koskevat viranomaisten toimivaltuuksia asettaa rajoituksia ja tehdä päätöksiä tartuntataudin torjumiseksi vankeusrangaistuksen ja yhdyskuntaseuraamusten täytäntöönpanossa sekä tutkintavankeuden toimeenpanossa.

Toimikausi

1.10.2020-30.11.2020

Taustaa

Keväällä 2020 alkanut koronavirusepidemia on vaikuttanut merkittävästi Rikosseuraamuslaitoksen toimintaan. Vangeista ja yhdyskuntaseuraamukseen tuomituista suuri osa kuuluu koronaviruksen riskiryhmään, minkä vuoksi taudin leviämisen estäminen vankeusrangaistuksen ja yhdyskuntaseuraamuksen täytäntöönpanossa sekä tutkintavankeuden toimeenpanossa on erityisen tärkeää. Seuraamusten täytäntöönpanoa koskevassa lainsäädännössä ei kuitenkaan ole huomioitu tartuntatautien torjuntaa ja siitä aiheutuvia vaikutuksia täytäntöönpanoon. Tämän vuoksi lainsäädäntöä tulee uudelleenar-

Postiosoite Postadress

Oikeusministeriö
PL 25
FI-00023 Valtioneuvosto
Finland

Käyntiosoite Besöksadress

Eteläesplanadi 10
00130 Helsinki
Finland

Puhelin Telefon

0295 16001
Internat.
+358 295 16001

Faksi Fax

09 160 67730
Internat.
+358 9 160 67730

S-posti, internet E-post, internet

oikeusministerio@om.fi
www.oikeusministerio.fi
www.justitieministeriet.fi

voida siitä näkökulmasta, miten vankien terveyttä voidaan suojata tartuntatautilanteessa ja toisaalta, miten yleisemmin seuraamusten asianmukainen täytäntöönpano voidaan varmistaa tällaisessa tilanteessa mahdollisimman turvallisesti.

Vankilaan ottamisen rajoittaminen

Vankeuslain (767/2005) 2 luvun 1 §:n 4 momentin nojalla on mahdollista oikeusministeriön asetuksella rajoittaa vankien ottamista vankilaan. Asetuksenantovaltuutta sovellettiin koronavirusepidemian alussa maaliskuussa ja estettiin uusien lyhytaikaisvankien ottaminen vankilaan. Rajoitusten tavoitteena oli turvata vankiloihin riittävää väljyyttä epidemian leviämisen varalle.

Huhtikuussa 2020 todettiin, ettei asetuksen nojalla voida silloisessa epidemiatilanteessa turvata riittävää väljyyttä vankiloissa. Tämän vuoksi säädettiin laki sakon muuntorangaistuksen ja ehdottoman vankeusrangaistuksen täytäntöönpanon väliaikaisesta rajoittamisesta (194/2020). Laissa kiellettiin tietyt edellytykset täyttävien sakon muuntorangaistusten ja vankeusrangaistusten täytäntöönpano 31.7.2020 saakka. Lain soveltaminen lopetettiin kesäkuussa 2020 epidemiatilanteen helpotettua. Mikäli epidemiatilanne merkittävästi ja nopeasti pahenee, tulee erikseen harkittavaksi kiireellisellä aikataululla vastaavan väliaikaisen lainsäädännön valmisteleminen.

Täytäntöönpanon sisältö

Vankeuslaissa ei ole toimivaltasäännöksiä rajoittaa kollektiivisesti esimerkiksi vankien poistumislupia, tapaamisia tai toimintoja tartuntatautilanteessa. Tällaiset toimet ovat kuitenkin tärkeitä pyrittäessä torjumaan taudin leviämistä.

Vankiloissa sovelletaan tartuntatautilakia (1227/2016). Vankiterveydenhuollon yksiköllä on siten toimivalta asettaa vankeja tartuntatautilain mukaiseen karanteeniin tai eristykseen.

Vastaavasti yhdyskuntaseuraamusten täytäntöönpanosta annetussa laissa (400/2015) ei ole toimivaltasäännöksiä rajoittaa kollektiivisesti yhdyskuntaseuraamusten täytäntöönpanon aloittamista tai niiden sisältöä.

Valvotun koevapauden käytön lisääminen

Vanki voidaan rikoslain (39/1889) 2 c luvun 8 §:n mukaan sijoittaa vankilan ulkopuolelle teknisin välinein ja muulla tavoin valvottuun koevapauteen aikaisintaan kuusi kuukautta

ennen ehdonalaista vapauttamista. Rikosseuraamuslaitos on koronaepidemian aikana voimassa olevan lainsäädännön puitteissa sijoittanut aiempaa enemmän vankeja valvottuun koevapauteen, mikä on vähentänyt jossain määrin vankiloissa olevien vankien määrää. Epidemian aikana on keskusteltu siitä, pitäisikö lainsäädännössä mahdollistaa epidemiatilanteessa valvottuun koevapauteen sijoittaminen jo aiemmin, esimerkiksi kahdeksan kuukautta ennen ehdonalaista vapauttamista.

Edellä todetun perusteella koronaepidemiaan on jossain määrin pystytty reagoimaan voimassa olevan lainsäädännön nojalla sekä säätämällä väliaikaisia rajoituksia vankilaan ottamiseen. Nykyistä sääntelyä ei kuitenkaan voida pitää riittävän selkeänä ja kattavana tartuntatautiepidemian torjunnan näkökulmasta.

Tehtävät

Työryhmän tehtävänä on arvioida sääntelyn muutostarpeet siten, että vankeusrangais- tuksen ja yhdyskuntaseuraamusten täytäntöönpanossa sekä tutkintavankeuden toi- meenpanossa olisi riittävän täsmällinen säädöspohja koronavirusepidemian kaltaisia tartuntatautilanteita varten.

Työryhmän tulee arvioida, onko tartuntatautilanteiden varalle tarpeen säätää pysyvään lainsäädäntöön:

- nykyistä täsmällisemmin vankilaan ottamisen rajoittamisesta taikka vankilan toiminto- jen, tapaamisten ja poistumislupien rajoittamisesta,
- nykyistä täsmällisemmin yhdyskuntaseuraamusten täytäntöönpanon aloittamisesta, lykkäämisestä ja keskeyttämisestä sekä yhdyskuntaseuraamusten täytäntöönpanon si- säällöistä (toimintojen sisällön joustavuus, sähköinen yhteydenpito) tai
- valvotun koevapauden aikaistamisesta epidemiatilanteissa

Arvioinnissa tulee erityisesti kiinnittää huomiota siihen, että mahdolliset ehdotettavat ra- joitustoimet ovat perustuslain ja Suomea sitovien ihmisoikeusvelvoitteiden kannalta hy- väksyttäviä.

Työryhmän on laadittava ehdotuksensa hallituksen esityksen muotoon.

Työryhmä hoitaa tehtävänsä virkatyönä.

Organisointi

Puheenjohtaja:

Lainsäädäntöneuvos Mirja Salonen, oikeusministeriö

Jäsenet:

Lainsäädäntöneuvos Johannes Heikkonen, oikeusministeriö

Hallitusneuvos Liisa Katajamäki, sosiaali- ja terveysministeriö

Yliääkäri Soila Karreinen, sosiaali- ja terveysministeriö

Tutkimuspäällikkö Henriikki Brummer-Korvenkontio, Terveysten ja hyvinvoinnin laitos

Yliääkäri Hanna Hemminki-Salin, Vankiterveydenhuollon yksikkö

Lakimies Anna-Liisa Sandvik, Rikosseuraamuslaitos

Sihteeri:

Hallitussihteeri Johanna Nyberg, oikeusministeriö

Työryhmän kokoonpanossa on pyritty ottamaan huomioon naisten ja miesten tasa-arvosta annetun lain 4 a §:n vaatimus siitä, että jäseniä on kumpaakin sukupuolta vähintään 40 prosenttia. Koska asian valmistelu edellyttää erityisosaamista, käytettävissä olevien asiantuntijoiden määrä on rajallinen ja valmisteluajataulu kiireellinen, lain edellyttämää vaatimusta ei kuitenkaan ole voitu täyttää.

Työryhmä voi kuulla asiantuntijoita.

Osastopäällikön sijainen, yksikön päällikkö

Katariina Jahkola

Lainsäädäntöneuvos

Juho Martikainen

Jakelu

-työryhmän puheenjohtaja ja jäsenet

Tiedoksi

- kansliapäällikkö
- oikeusministerin erityisavustaja Otto Andersson
- oikeusministeriön viestintäyksikkö
- sosiaali- ja terveysministeriö
- Terveyden ja hyvinvoinnin laitos
- Vankiterveydenhuollon yksikkö
- Rikosseuraamuslaitoksen keskushallintoyksikkö